

L'ORADA MINYONIA DE LLORENÇ RIBER

Isidor Cònsul

Edicions de la Magrana ha tingut la bona pensada de recuperar una joia de la prosa memorialística, *La minyonia d'un infant orat* (1935), de mossèn Llorenç Riber (1881-1958). Entre els mallorquins, ha estat sempre una referència de culte, un llibre que s'ha mantingut viu a les Balears, però ha tingut una més escassa difusió a la resta del territori lingüístic català. Ha estat un encert, doncs, haver-lo posat de nou en circulació i presentar-lo amb la companyia d'un documentat estudi en forma de pròleg signat per Damià Pons. La crítica literària se n'han fet ressò, diversos comentaristes s'han afanyat a aplaudir-ne la iniciativa i aquesta nova edició potser servirà per tornar a situar en el punt de mira la figura literària de Llorenç Riber, escriptor d'una trajectòria de clars i obscurs, i encara poc conegut per a bona part dels lectors catalans.

Un professional de la cultura

Nascut a Campanet, el setembre de 1881, Llorenç Riber es pot presentar com a prototipus de clergue humanista, un sacerdot amb voluntat de combinar, tot al llarg de la seva vida, una vocació cultural i literària que fes costat a la pròpia condició religiosa. Va cursar un parell d'anys d'estudis al Santuari de Lluc abans d'ingressar, als catorze, al seminari conciliar de Palma de Mallorca. Deu anys després, el 1905 s'ordenava sacerdot per a convertir-se, d'immediat, en catedràtic de Retòrica i Poètica del mateix seminari. La formació humanística que hi va rebre, la col·laboració amb Antoni Maria Alcover, professor seu, els contactes amb Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera, així com la dedicació a la docència li van donar, amb el decurs dels anys, el gruix de solidesa intel·lectual que li havia de permetre dedicar-se a l'exercici professional de la cultura. En aquest sentit, en el pròleg que acompanya l'esmentada edició de *La minyonia d'un infant orat*, Damià Pons puntualitza que sense ser sacerdot, *Riber, fill d'uns pares que tan sols eren propietaris d'una petita botiga de queviures, difícilment hauria pogut incorporar-se de ple al món de la cultura.*

Fins el 1913 va viure de prop l'efervescència cultural i literària de Mallorca que coincidia amb els plantejaments estètics i intel·lectuals del

Noucentisme. Hi va desenvolupar una intensa activitat d'articulista, poeta i conferenciant, fins que va decidir establir-se a Barcelona, a fer de sacerdot domèstic d'una família aristòcrata i la garantia que així podria dedicar la major part del seu temps a la cultura. Durant vint-i-tres anys, de 1913 fins a l'esclat bèl·lic i revolucionari de 1936, Llorenç Riber va viure a Barcelona com un professional de les lletres. Acudia amb regularitat a la biblioteca de l'Ateneu, tenia ben establerta una xarxa de relacions amb els cappers del Noucentisme, col·laborava amb regularitat a la premsa i es va lliurar a una intensa feina de traductor per al Foment de Pietat Catalana i per a la Fundació Bernat Metge, per abocar al català alguns dels clàssics llatins de més èmfasi com Virgili (*Eneida*, *Geòrgiques* i *Les Bucòliques*), Ciceró, Horaci, Tàcit i Sal·lusti.

Com a poeta, tot i la brevetat de la seva obra, va afermar-se com un dels deixebles més afinats del classicisme de Costa i Llobera. Abans d'aterrar a Barcelona havia publicat *A sol ixent. Aplec de poesies juvenils* (1912), que duia un pròleg de Joan Alcover i plantejava els dubtes i vacil·lacions del seu procés de formació. A aquest primer llibre en seguien dos més, *Les corones* (1917) i *A sol alt* (1931). A banda, el 1924 i amb pròleg de Tomàs Garcès, publicà el volum *Poesies*, llibre que també publicà en una nova edició a Mallorca amb pròleg de Joan Alcover, l'any 1931. Entre aquestes dues dates, el 1927, aprofitant que la Real Acadèmia de la Lengua Espanyola s'obria a candidatures regionals, el seu prestigi d'humanista i home de cultura el va dur a ocupar-ne un escó en representació de les Balears, tot i tenir com a candidat contrincant el seu antic mestre Antoni Maria Alcover.

L'esclat de la Guerra Civil espanyola el va atrapar just quan començava les vacances d'estiu a Mallorca, que se li van perllongar forçosament tres anys. A Barcelona, mentrestant, el seu pis va ser ocupat i la seva biblioteca saquejada; li van desaparèixer treballs que tenia en curs (unes versions d'Horaci), i altres papers personals, entre els quals el seu extens epistolari. A Mallorca, on havia triomfat la revolta feixista, Llorenç Riber va començar a acomodar-se a la nova situació política i, acabada la guerra s'hi acomodà del tot per poder continuar vivint com un professional de la cultura. Va traslladar el seu domicili a Madrid per exercir d'acadèmic, però també per treballar en encàrrecs ministerials, per traduir clàssics llatins per a l'editorial Aguilar, per dictar conferències i continuar la seva tasca d'home de lletres col·laborant a la

premsa. El dubte, tal com el planteja Damià Pons, és saber si l'escriptor, en aquest procés d'adaptació a la nova situació política, va arribar a sentir com a pròpia la ideologia del nacional-catolicisme. Potser es va convèncer que el món cultural català havia quedat ferit de mort, o va optar senzillament per la necessitat de sobreviure, tirar endavant i guanyar-se la vida. Havia triat viure de les lletres i del seu treball, acabada la guerra, també en depenien la mare i tres dels seus germans.

De la natura a la cultura

Tot i que el llibre no va ser publicat fins l'any 1935, la seva redacció és anterior, segurament entre 1921 i 1926. Josep Pla va tractar mossèn Riber a l'Ateneu Barcelonès i el va perfilar en un dels seus *Retrats de passaport*, on ja donava notícia del llibre: *Havent dinat, una de les primeres persones que arriba a la biblioteca de l'Ateneu és mossèn Llorenç Riber (...) Apareix admirablement afaitat, delicadament pentinat, correctíssimament vestit (...) Amb el manteu una mica voleiant, de plec elegantíssim, es dirigeix a la taula individual que ocupa cada dia i amb la suavíssima fonètica mallorquina del seu català perfecte demana a en Costa una tassa de cafè i al bibliotecari els llibres que necessita (...) Mossèn Llorenç Riber ha escrit molt. Escriu sense parar. Ha fet un llibre molt bonic que es titula La minyonia d'un infant orat i que fa la història d'un blauet del monestir de Lluc, al nord de Mallorca. És un llibre ple de tendresa – d'una tendresa que la retòrica no ha pogut desfer ni vèncer.*

La minyonia d'un infant orat reconstrueix i recupera l'espai de la pròpia infantesa en un conjunt de seqüències breus i el record de diferents episodis biogràfics. El llibre conforma, doncs, la memòria dels primers anys de la vida de Llorenç Riber, del naixement fins a l'adolescència, quan es produeix el seu encontre definitiu amb els llibres i la cultura. El repàs a la infantesa comença amb un record entranyable dels pares, una parella jove que el fill presenta en el fil d'una intensa i tendra història d'amor. Tant, que escriu: *els primers mesos de matrimoni, marit i muller, com no tenien taula, menjaven a mitges pa amb amor, que és més gustós que el pa amb mel, damunt d'una barcella trabucada.* Els pares, batejats amorosament com *la parella de Menja-quant-n'ha i Colombina que amb card es pentina*, són enaltits per la plenitud amb que viuen el present, amb *heroica descurança del demà*, i també per la seva fidelitat involuntària al

moralista antic que recomanava tenir un nombre de fills que no fos menor al de les Gràcies ni superior al de les Muses. Els pares de Llorenç Riber, amb la *confiança en Déu que quan dona per néixer dona per créixer*, van acomplir la norma del moralista antic amb un nombre de fills exacte a les Muses: *hem estat nou germans. Jo vaig guiar la dansa d'aquesta ronda fraternal.*

Rere l'evocació familiar, el relat avança per una cadena d'episodis viscuts, semblances de personatges i narracions diverses. El lector assisteix així a la frustrada aventura de l'avi amb *El talec de la fortuna*, als furts de flors i fruites del noi, a la bucòlica experiència de l'eixam, a l'anada a escola, a la profanació de la tomba de l'església amb la colla dels amics, a l'afollament del niu de l'òliba, als records dels tres oncles, al mutilat de les guerres carlines, a la fira d'Inca, l'ingrés a l'Escolania de Lluc i a l'encontre amb la ciutat dels llibres.

No és la memòria d'un procés d'aprenentatge, però sí que l'autor juga a presentar-ho com el trànsit de la natura a la cultura, el trasllat de l'espai idíl·lic, pueril i primigeni de Campanet a l'estrat superior que suposa habitar els àmbits de la cultura. Ho remarca a la darrera frase del llibre quan emfasitza que encara hi és, a la ciutat dels llibres. Per a algú que tenia tan arrelada la consciència de convertir-se en professional de la cultura, la recuperació de la infantesa havia de tenir aquesta doble funció: recordar-la com un paradís amable, idíl·lic i perdut, però presentant-la, al mateix temps, com una prehistòria personal i asilvestrada, abans d'entrar a residir en el món dels llibres i la vida de la cultura.

En la seva *Literatura moderna a les Balears*, Josep M. Llompart considera aquests records d'infantesa com una de les millors mostres de la prosa mallorquina del primer terç del segle XX, una obra plena de sensibilitat i finor, *de penetrants observacions psicològiques, d'un humorisme àtic i incisiu; tot això servit per una prosa d'inigualable bellesa estilística, popular i clàssica a la vegada, com la de mossèn Alcover, però depurada i desbastada pel delicat treball de l'humanista.*